

Utbildningsinspektion i Mariebergsskolan förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Mariebergsskolan	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Mariebergsskolan och besökt skolan den 18–20 oktober 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Mariebergsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Mariebergsskolan intervjuades de båda rektorerna, elever, lärare och övrig personal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte verksamhet och lektioner i förskoleklass samt årskurserna 2 och 6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av Mariebergsskolan

Mariebergsskolan	Antal elever
Skolbarnsomsorg	168
Förskoleklass	39
Grundskola	279
Särskola	2

Utbildningen vid Mariebergsskolan omfattar förskoleklass till och med årskurs 6. På skolan finns två till tre parallella grupper i varje årskurs. Skolbarnsomsorg är integrerad både lokal- och verksamhetsmässigt. För de äldre eleverna som har behov av skolbarnsomsorg finns fritidsklubb under eftermiddagarna.

Mariebergsskolan ingår i Marie skolområde där ytterligare en F–6 -skola samt tre förskolor ingår. Upptagningsområde är stadsdelarna Marieberg och Mariedal samt närliggande by Anumark. Verksamheten är organiserad i åldershomogena grupper. Skolans personal arbetar i flera små arbetslag.

Skolan byggdes 1980 och består av en sammanhängande enplansbyggnad med två flyglar. Idrottshallen med väl tilltagen yta nyttjas på kvällstid av olika föreningar.

Mariebergsskolan har de senaste åren haft ett något sviktande elevantal. Skolan har idag femtiotalet elever med annat modersmål än svenska, vilket utgör cirka 15 procent av skolans elever.

Flertalet elever bor inom närområdet medan några elever har längre avstånd till skolan och får skolskjuts.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Mariebergsskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Eleverna vid Mariebergsskolan når goda kunskapsresultat. Skolan har en stabil, välutbildad personalgrupp som kompletterar varandra väl i arbetslagen. Stämningen är överlag positiv och såväl personal som elever trivs på skolan. Skolan bedriver värdegrundsarbete på ett tydligt och medvetet sätt. De flesta elever känner sig trygga. Andelen elever som känner sig rädda för andra elever har dock ökat. Förekomsten av kränkningar och mobbning är också ett problem, varför skolan måste intensifiera arbetet med att skapa en trygg lärandemiljö för samtliga elever och motverka alla former av kränkande behandling.

Det finns enligt inspektörernas bedömning således behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Arbetet med att följa upp och analysera skolans kunskapsresultat bör utvecklas.
- Skolans arbete med normer och värden måste intensifieras.

- Skolans arbete med att ge de äldre eleverna bättre möjlighet till inflytande i gemensamma frågor bör förbättras. Likaså bör möjlighet till inflytande över arbetssätt och inflytande i undervisningen förbättras.
- Samarbete inom och mellan årskurser bör öka för att utveckla den pedagogiska samsynen.
- Kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning bör utvecklas och i högre grad förankras hos personalen.
- Rektorerne bör ta ett tydligare ledningsansvar för den pedagogiska utvecklingen vid skolan.

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper, utveckling och lärande

Enligt inspektörernas bedömning får eleverna i förskoleklasserna goda förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Tydliga mål har formulerats i den lokala arbetsplanen för förskoleklasser. Arbetet utgår från en helhetssyn på barnet och dess egen utvecklingsnivå. Leken har en central betydelse i arbetet och verksamheten genomsyras av ett temainriktat arbetssätt. Barnen ges möjlighet att utforska och experimentera och genom skapande aktiviteter och konkret material ges barnen möjlighet att befästa sina kunskaper. Engagerad personal skapar intresse och nyfikenhet för att lära.

Resultaten av de nationella ämnesproven i årskurs 5 år 2004 visar på mycket goda resultat för både pojkar och flickor. 97 procent av eleverna har uppnått målen i svenska, 99 procent i matematik och 97 procent i engelska. Nationella prov för år 2005 visar på något försämrade resultat. I svenska har 85 procent av eleverna uppnått målen, i matematik 83 procent och i engelska 93 procent. Det finns inga markanta skillnader mellan pojkar och flickor. Några ytterligare jämförelser över tid eller med andra skolor har inte gjorts. Även resultat från Umeå kommuns diagnos i svenska för årskurs 3 visar att antalet elever, som nått gränsen för godkänd, minskat från 2003 till 2004. Pojkars och flickors resultat har inte analyserats och jämförts.

Inspektörerna bedömer att skolan följer upp och analyserar den enskilde elevens kunskapsutveckling på ett bra sätt. Arbetet med att följa upp och analysera skolans kunskapsresultat bör dock utvecklas. Resultaten kan därmed relateras till skolans pedagogiska arbete. Jämförelser över tid och mellan skolor blir då också möjliga att göra.

Resultat av arbete med normer och värden

Stämningen på Mariebergsskolan beskrivs överlag som god såväl i klassrum som i korridorer. Inspektionen visar att flertalet elever och vuxna trivs och uppfattar att skolan är trygg. I skolans enkätundersökning kan dock utläsas en negativ trend att allt fler av de yngre eleverna (12 procent) känner sig otrygga på rasterna. Likaså att fler av de äldre eleverna än tidigare är rädda för andra elever och utsatta för retsamhet och bråk. Inspektörerna har också fått information

om att det har förekommit mobbning och kränkande behandling på skolan. Det finns även tendenser till dåligt språkbruk bland de äldre eleverna. För att öka elevernas trygghet bör resultatet av värdegrundsarbetet kontinuerligt analyseras och följas upp.

Sammanfattning

Eleverna vid Mariebergsskolan når goda kunskapsresultat. Det finns inga markanta skillnader mellan pojkar och flickor. Arbetet med att följa upp och analysera resultaten bör dock utvecklas.

De flesta elever på skolan känner sig trygga. Andelen elever som känner sig rädda för andra elever har dock ökat. Ett problem är också förekomsten av mobbning och kränkande behandling på skolan.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Mariebergsskolan har bedrivit värdegrundsarbete under flera år. Arbetet med normer och värden sker på olika sätt. En trivselenkät går ut till eleverna höst och vår där resultaten analyseras och följs upp. Alla klasser arbetar med läromedlet "StegVis", ett material som syftar till att utveckla elevernas emotionella och sociala utveckling. Ett väl fungerande antimobbingteam finns på skolan. Teamet arbetar dels förebyggande och dels med händelser som uppstår. I det förebyggande arbetet ingår att utbilda och kontinuerligt träffa skolans kamratstödjare. Kamratstödjarna har till uppgift att uppmärksamma om kamrater blir illa behandlade eller ställs utanför kamratgruppen. Yngre elever delas in i "kompisgäng", som även de får utbildning av specialpedagog. De äldre eleverna är faddrar till de yngre eleverna. Skolans trivseregler, för hur man ska vara mot varandra, är kända av de flesta eleverna.

Vid inspektionstillfället hade Mariebergsskolan ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med Lpo 94. Programmet behandlade dock inte kränkningar mellan vuxen och elev. Handlingsprogrammet presenteras för föräldrar och elever varje läsår. I årskurserna 1 och 4 görs en noggrannare presentation för föräldrar där antimobbingteamet medverkar. För att bättre nå ut med information till eleverna har skolan utarbetat en elevversion av dokumentet. Mariebergsdagen är en årligen återkommande temadag för hela skolan där handlingsprogrammet mot kränkande behandling åter aktualiseras.

Skolverket vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är

skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

Det är inspektörernas bedömning att skolan arbetar aktivt med att motverka mobbning och kränkande behandling. Trots detta måste skolans arbete med normer och värden ytterligare stärkas. Skolan behöver fortsätta att diskutera och tydliggöra åtgärder då kränkningar förekommer mellan vuxen och elev.

De äldre eleverna har klassråd i begränsad omfattning. Drygt hälften av eleverna i årskurs 6 menar att de inte får vara med och bestämma om saker på skolan trots att de flesta tycker att det är viktigt. Mot bakgrund av detta menar inspektörerna att elevernas möjlighet till inflytande och delaktighet bör förbättras vad gäller frågor av gemensamt intresse.

Vid inspektionen framkom också önskemål från eleverna att i högre grad kunna vara med och påverka undervisningssituationen. Eleverna bör därför ges ökad möjlighet till inflytande över arbetssätt och innehåll i undervisningen.

Samverkan med föräldrar sker i form av skolråd, föräldramöten, hemsida, veckobrev och utvecklingssamtal. Skolan har en väl utarbetad plan för vad varje årskurs föräldramöte ska innehålla. De intervjuade föräldrarna beskriver samverkan med skolan som meningsfull, att de har möjlighet att påverka och att de i stort är mycket nöjda med den information som de får. Däremot saknar föräldrar information om när det uppstår incidenter på skolgården.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Skolan är uppdelad i två mediatek. I det ena finns årskurserna 2, 4 och 6. I det andra finns förskoleklass och årskurserna 1, 3 och 5. Målsättningen är att eleverna ska finnas i samma mediatek från årskurs 1 till årskurs 6.

Vid besök i klasser har inspektörerna sett exempel på varierad undervisning som lärarledda genomgångar i helklass och elevarbete i olika gruppkonstellationer.

Personalen arbetar i många små arbetslag. Från förskoleklasserna till årskurs 2 arbetar personal klassvis tillsammans med fritidspersonal. Årskurs 3–6 bildar arbetslag årskursvis. Undervisningen är organiserad i åldershomogena grupper. Någon av personalen från förskoleklasserna följer eleverna till årskurs 1. Inspektionen visar att samarbete i övrigt mellan årskurser eller inom årskurser förekommer i begränsad omfattning. Samarbete inom och mellan årskurser bör därför öka i syfte att stärka ”den röda tråden” på skolan.

Skolans profil är musik, idrott och hälsa. Flera skolgemensamma evenemang återkommer årligen och är något som skapar gemenskap och uppskattas av elever, föräldrar och personal. Mariebergsskolan genomför också ett temaarbete varje år, där man utgår från något gemensamt ämne som man sedan arbetar vidare på i de olika arbetslagen.

För att arbeta med utveckling och måluppfyllelse har personal delats in i arbetsgrupper. Grupperna ansvarar för olika områden, som mobbing och kränkande behandling, bibliotek, skolans hemsida, kompetensutveckling, lokaler och arbetsmiljö, skolutveckling och utvärdering samt planering och genomförande av konferenser. En handlingsplan har också utarbetats för alla områden.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Skolan har en arbetsplan som innehåller mål uppsatta av För- och grundskolenämnden i Umeå kommun och Mariebergsskolans egna prioriterade mål. Till arbetsplanen finns ett antal bilagor som ger en fördjupad beskrivning av skolans arbete. Vidare har arbetslagen arbetat fram separata arbetsplaner med mera konkreta mål för sina verksamheter.

I förskoleklasserna använder man observationer och LUS-schema för att följa barnens tal-, läs och skrivutveckling. LUS-schemat används endast sporadiskt i övriga klasser och följer inte eleven vidare, varför man tappar schemats viktigaste syfte. För elever i årskurs 1–6 finns en handlingsplan för diagnostisering av elevernas läsutveckling. Klasslärare och specialpedagoger följer upp elevernas resultat. Nya elever, oberoende av när de kommer till skolan, testas enligt denna plan. I svenska, engelska och matematik har tydliga uppnåendemål upprättats för varje årskurs. Vid utvecklingssamtal, som genomförs en gång per termin, diskuteras i vilken grad eleven nått målen. Inspektörerna bedömer att skolan har metoder för att följa den enskilde elevens utveckling på ett bra sätt, särskilt i ämnena svenska, engelska och matematik, men behöver också utveckla analys och uppföljning av kunskaper i andra ämnen.

I årskurs 6 har alla elever en individuell utvecklingsplan. Arbetet med att utveckla användandet till att gälla alla elever på skolan pågår.

Mariebergsskolan har väl fungerande rutiner för att identifiera och åtgärda elevers behov av stöd. Elevvårdsteamet som består av specialpedagoger, rektorer samt skolsköterska träffas en gång i veckan och går igenom aktuella elevärenden. Diskussioner förs på både elev-, grupp- och organisationsnivå. Vid behov gör specialpedagogen en kartläggning av elevens situation tillsammans med arbetslaget. Teamet ansvarar för att åtgärdsprogram upprättas och att skolans kompetenser inventeras i sökandet efter möjliga lösningar. Elevvårdsteamet avgör också om behov av elevvårdskonferens föreligger. Grundsärskolans kursplan ligger till grund för undervisning av eleverna mottagna i särskolan.

Det har funnits en tradition på skolan att elever har plockats ut från klassrummet för att få extra stöd. Idag arbetar specialpedagogerna mera med ett inkluderat arbetssätt. Specialpedagogerna träffar klasslärarna kontinuerligt och fungerar som handledare. Vid behov eller misstanke om dyslexi testas eleven av specialutbildad lärare vid skolan. Dessutom har skolan tillgång till mer specialiserad hjälp och handledning från kommunens centrala resursteam och Specialpedagogiskt centrum (SPC). Likaså besöker en av kommunens särskolekonsulenter skolan för att handleda personal i arbetet med elever mottagna i särskolan.

Kvalitetsarbete och förbättringsarbete

Arbetsplanen för läsåret 2004/05 innehåller dels mål uppsatta av För- och grundskolenämnden i Umeå kommun och dels Mariebergsskolans egna prioriterade mål. Arbetsplanen är kopplad till det arbete som bedrivs på skolan och föregående års kvalitetsredovisning.

Verksamheten utvärderas i slutet av varje läsår utifrån en struktur som kommunen tillhandahåller. Arbetslagens kvalitetsredovisningar är underlag för skolans kvalitetsredovisning som görs per kalenderår. Redovisningen är till stora delar en utvärdering av de kommunala målen, men innehåller även skolans resultat från de nationella proven i årskurs fem samt resultat från elevernas trivselenkät. En otydlighet finns i kvalitetsredovisningen vad gäller kopplingen mellan mål,

metod, resultat, måluppfyllelse samt vilka åtgärder för utveckling man vill vidta. Ambitionen från rektorerna är att planerna och kvalitetsredovisningen ska vara levande dokument och ses som arbetsredskap för skolans personal. Förståelse finns för att kvalitetsredovisning måste finnas men personalen upplever att den är alltför abstrakt. Man ser inte kopplingen till det egna pedagogiska arbetet.

Inspektörerna anser att skolan i stort har ett fungerande system för kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning men vill framhålla att redovisningen ger en begränsad bild av hur väl skolan lyckas inom området kunskaper. Bilden av kunskapsresultat fokuserar enbart på måluppfyllelsen i svenska, matematik och engelska. Inspektörerna vill även lyfta fram betydelsen av att rektorer och personal får en samsyn i arbetet med kvalitetsredovisningen för att man ska kunna se den som ett redskap i förbättringsarbetet.

Skolledning och intern kommunikation

Mariebergsskolan har två rektorer varav den ena också är skolområdeschef. En rektor ansvarar för förskoleklass, årskurserna 1–3 samt fritidsverksamhet och en för årskurserna 4–6. Rektorerna har ett nära samarbete med varandra och är väl kända av elever och föräldrar. Av personalen upplevs de som goda lyssnare och lätta att prata med. Inspektionen visar dock att det finns ett stort behov hos skolans personal att rektorerna ska finnas mera ute i verksamheten och bli mer involverade i det pedagogiska arbetet. Att de i högre grad ska finnas till hands på skolan och bli mer tydliga i sin information till personalen. Personalen efterlyser en ledningsdeklaration.

Det finns en tydlig mötesstruktur med speciell handlingsplan för detta på skolan. Trots det upplever delar av personalen att de inte får all information och att beslutsgångarna är långa vilket skapar oro. Man saknar även uppföljning av olika projekt som startas upp.

Rektorn skall hålla sig väl förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Inspektörerna bedömer att rektorerna behöver ta ett större ansvar i sitt pedagogiska ledarskap och bli tydligare i sin information till personalen.

Sammanfattning

Mariebergsskolan har ett tydligt och medvetet värdegrundsarbete, som dock måste stärkas för att öka elevernas respekt och tolerans för varandra. Likaså behöver elevernas möjlighet till inflytande och delaktighet vad gäller deras undervisningssituation och frågor av gemensamt intresse utvecklas.

Skolan har utvecklat rutiner och metoder för att följa den enskilde elevens utveckling på ett bra sätt, särskilt i ämnena svenska, engelska och matematik. Det finns även väl fungerande rutiner för att identifiera och åtgärda elevers behov av stöd. I det dagliga arbetet behöver dock rektorerna ta ett större ansvar i sitt pedagogiska ledarskap.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till en likvärdig utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val. Eleverna på Mariebergsskolan har elevens val på schemat från årskurs 2 och ämnet bedrivs inom arbetslagen. De yngre eleverna har fått ge önskemål om vad de vill göra. Fem av dessa önskemål har prioriterats och ligger till grund för bildandet av grupper som alla elever passerar i ett rullande schema. De äldre eleverna gör på liknande sätt men väljer tre av sju prioriterade ämnen som de arbetar med under läsåret. Inspektörerna vill göra skolan uppmärksam på att undervisningen ska syfta till att bredda och fördjupa kunskaperna inom ämnet enligt kursplanen. Skolan bör fundera på om ett vidgat samarbetet mellan olika klasser och åldersgrupper kan öka elevernas valmöjligheter.

Från och med årskurs 6 erbjuds spanska, franska, tyska samt engelska/svenska inom ramen för språkvalet. Någon information eller något erbjudande ges inte om de andra alternativen som kommunen skall erbjuda om eleven så önskar det. En förutsättning för att elever och föräldrar ska kunna föra fram önskemål är att de får information om vilka möjligheter som finns att tillgå.

Modersmålsundervisning erbjuds till elever som har behov av det. Många elever och föräldrar har avstått erbjudandet. Skolan menar att man inte har kunnat tillgodose ett fåtal av elevernas behov på grund av lärarbrist.

Personalresurserna

Skolan har innevarande läsår 48 medarbetare varav 27 är lärare med ansvar för undervisning. Alla som arbetar med undervisning är utbildade pedagoger för den undervisning de i huvudsak bedriver. Skolan har utbildade idrotts- och musikalärare, liksom tre utbildade specialpedagoger. Bland specialpedagogerna (2,3 tjänster) finns särskild kompetens inom områdena dyslexi, lekarbete och bildterapi. Två av lärarna i förskoleklasserna har förutom förskollärarytbildning även lärarutbildning. På skolan arbetar 3,8 elevassistenter. Lärarkåren är stabil och många har lång erfarenhet av undervisning och delar gärna med sig av sina kunskaper till andra. Personal som arbetar i skolbarnsomsorgen deltar i skolverksamheten. Inspektörerna bedömer att lärarnas formella kompetens är god.

Rektorer och personal anser att antalet anställda per elev är förhållandevis gott innevarande läsår.

Förutom den gemensamma kompetensutveckling som kommunen anordnar har skolan egna medel för kompetensutveckling. Läsåret 2005/06 är individuella utvecklingsplaner samt inkludering prioriterade områden. Personalens individuella kompetensutvecklingsbehov diskuteras vid medarbetarsamtalen. Vid inspektionen framkom behov av kompetensutveckling för lärare som undervisar elever mottagna i särskolan.

Materiella resurser

Inspektörerna bedömer att lokalerna i stort är ändamålsenliga och av god kvalitet. Skolan har ett eget bibliotek med nytt datoriserat lånesystem. En välutrustad och väl tilltagen idrottshall nyttjas även på kvällstid av olika föreningar. Lokaler för hem- och konsumentkunskap saknas varför eleverna får sin undervisning på Bräntbergsskolan. Skadegörelse och klotter förekommer i mycket liten omfattning på skolan och om det händer åtgärdas skadorna snabbt av skolans personal. Utemiljön med närhet till natur och skog uppskattas av elever och personal.

Ett problem som föräldrarna lyfter är den täta trafiken utanför skolan. En trafikerad bussgata går precis utanför entrén. Många elever skjutsas till skolan av sina föräldrar, vilket gör att det även är många bilar vid skolan delar av dagen.

Kvalitet och tillgång på läromedel är god enligt inspektörernas iakttagelser vid lektionsbesök och enligt intervjuade arbetslag.

Sammanfattning

Mariebergsskolan har goda förutsättningar för att nå målen för verksamheten. Eleverna erbjuds i stort den undervisning de har rätt till. Lärarkåren är stabil med mångårig erfarenhet av undervisning och lokaler liksom tillgången på läromedel är goda.

Datum	Ort
2006-06-12	Umeå

AnnaCarin Nilsson

Ola Dahlgren